

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Сатанівська Вікторія Вікторівна

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА ПО ФОРМУВАННЮ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ**

Спеціальність: 231 Соціальна робота

РЕФЕРАТ

магістерської роботи

за освітньо-професійною програмою «Соціальна робота»

**НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
к.пед.н., доц. Полехіна В.М.**

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ...

1.1. Зміст і характеристика основних понять дослідження.....

1.2. Особливості використання індивідуальних стратегій здоров'язбереження у закладах вищої освіти

1.3. Аналіз міжнародних і вітчизняних нормативно-правових документів щодо сприяння здоров'язбереження молоді.....

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....

2.1. Історико-ретроспективний аналіз філософських витоків сучасного здоров'язбереження майбутніх фахівців у педагогічній теорії і практиці.....

2.2. Методи, форми й засоби формування індивідуальних стратегій здоров'язбереження.....

2.3. Експериментальна перевірка соціальних аспектів формування стратегій здоров'язбереження у процесі професійної підготовки

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

ДОДАТКИ.....

ВСТУП

У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті турбота про здоров'я молоді, виховання в неї культури здорового способу життя визначається як одне з пріоритетних завдань. З урахуванням цього проблема здоров'я людини сьогодні постає об'єктом дослідження в багатьох галузях науки і практики. Головна увага акцентується на тому, що здоров'я треба не стільки повертати, скільки змалку виховувати у кожної людини усталені звички і потребу здорового способу життя. Дослідження Центру незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» (2016 р.) свідчать, що в 94,5 % випускників закладів вищої освіти України виявляють різноманітні захворювання. Детальний аналіз статистичних даних свідчить про щорічне зниження показників стану здоров'я студентської молоді на 10–15 % (зростає кількість захворювань нервової, серцево-судинної, дихальної, видільної систем людського організму, емоційна неврівноваженість; знижується фізична працездатність тощо), що підкреслює недосконалість системи здоров'язбережувальної підготовки майбутніх фахівців. Задекларований курс України на всебічне оздоровлення молоді потребує переосмислення ролі й функцій фізичного виховання студентів, що відображено в модернізованому нормативно-правовому забезпеченні національної політики нашої держави щодо формування здорового способу життя та здоров'язбереження (Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні (2005 р.), Загальнодержавна програма «Здоров'я 2020: український вимір» на 2012–2020 рр. (2012 р.), Концепція проекту Загальнодержавної цільової соціальної програми «Формування здорового способу життя молоді України» на 2013–2017 рр. (2013 р.), Указ Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя» (2002 р.) та ін.).

Обґрунтовано потенціал здоров'язбережувальних та здоров'язміцнювальних технологій (П. Джуринський, О. Міхєнко, І. Мельничук, Г. Мешко, Ю. Палічук, Л. Романишина), спрямованість

формування ціннісного ставлення до здоров'я (Т. Белинська, Ф. Блюхер, Є. Жданова, С. Закопайло, С. Лапаєнко, З. Литвинова, О. Соколенко), здоров'язбережувальних навичок та вмій (Б. Долинський) шляхом організації здоров'язбережувального дозвілля молоді (В. Звєкова), формування здоров'язбережувальної компетентності (Д. Воронін) як засобу підвищення ефективності навчання (Є. Глєбова), на основі використання педагогічного супроводу здоров'язбереження (Л. Дзодзикова), з обов'язковим створенням здоров'яорієнтованої системи підготовки фахівців (В. Ірхін), підвищення якості здоров'язбережувальної підготовки майбутніх фахівців (М. Безруких, М. Волчек, Н. Кайгородова, О. Клєстова, Н. Міллер, Т. Овчинникова, О. Підгорна, Г. Серіков, В. Сонькіна), розвитку мотивації здоров'язбереження (Д. Вікторов) та ін.

Таким чином, вивчення наукових досліджень, даних сучасного моніторингу стану здоров'я засвідчує, що проблема здоров'язбережувальності у соціальній роботі та професійної діяльності ще не достатньо досліджена в педагогічній теорії. Саме це й зумовило вибір теми нашого дослідження: **«Соціальна робота по формуванню здоров'язбережувальних стратегій»**

Об'єкт дослідження -- здоров'язбережувальні стратегії у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників.

Предмет дослідження – нормативно-правове забезпечення, напрями, форми та методи формування здоров'язбережувальних стратегій.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці соціальних аспектів по формуванню здоров'язбережувальних стратегій сучасної молоді у закладах вищої освіти.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу наукової літератури окреслити понятійно-термінологічне поле дослідження
2. З'ясувати використання стратегій здоров'язбереження у закладах вищої освіти

3. Дослідити зміст міжнародних і вітчизняних нормативно-правових документів щодо сприяння здоров'язбереження молоді.
4. Проаналізувати та експериментально перевірити форми і методи здоров'язбережувальних стратегій підготовки сучасної молоді у закладах вищої освіти

Методи дослідження: У процесі написання магістерської роботи ми використовували такі методи: *теоретичні:* аналіз філософської, психологічної, педагогічної, методичної, валеологічної літератури з проблеми дослідження; індукція – для виокремлення загальних філософських ідей здоров'ятворення в історичній ретроспективі розвитку знань людства про здорову життєдіяльність; *емпіричні:* *соціологічні:* опитування, інтерв'ювання, спостереження, ранжування – для виявлення стану сформованості готовності майбутніх фахівців до розробки та реалізації стратегій здоров'язбереження; *педагогічний експеримент та математичні та статистичні методи* обробки (інтерпретації) отриманих даних – для кількісного та якісного аналізу одержаних результатів.

Теоретичне значення дослідження полягає в аналізі наукових джерел та поглибленні поглядів на проблему соціальної робота по формуванню здоров'язбережувальних стратегій у закладах вищої освіти України.

Практична значення полягає у *систематизації* форм, методів і засобів формування стратегій здоров'язбереження майбутніх фахівців;

Одержані результати наукового дослідження можуть бути використані в навчальних програмах і навчально-методичному забезпеченні зі спеціальності 231 Соціальна робота, із метою підготовки студентів до розробки та реалізації стратегій здоров'язбереження у повсякденній життєдіяльності.

Зміст і результати дослідження можуть бути використані студентами для виконання магістерських, дипломних, курсових робіт, дослідниками в розробці системи здоров'язбережувальної валеологічної підготовки фахівців у закладах вищої освіти України.

База дослідження: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, факультет соціальної та психологічної освіти, студенти бакалаврату, спеціальності 231 Соціальна робота.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження висвітлювалися у доповідях на науково-методичних семінарах та науково-практичних конференціях: V регіональному круглому столі «Форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: досвід Черкащини» (Умань, 2020), «Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні аспекти» (Умань, 2020), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (Умань, 15 жовтня 2020 р.) науково-практичний семінар «Перспективи ефективної роботи соціальних працівників з молоддю» (Умань, 3 березня 2021 р.), «Дистанційне навчання у закладі вищої освіти в умовах пандемії: виклики сучасності», (Умань, 30 березня 2021 р.)

Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Центру родинного виховання та гуртка «Особливості соціальної роботи з сім'єю» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації автора за темою дослідження викладено у публікації:

Сатанівська В.В. Сприяння здоров'язбереженню молоді представлених у деяких вітчизняних нормативно-правових документах/Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу: матеріали Регіонального науково-практичного онлайн семінару (Умань, 29 січня 2021 р.) / [ред. кол. : Коляда Н.М. та ін.]. Умань : ВІЗАВІ, 2021. – 55 с.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота загальним обсягом сторінка, основного тексту – 70 сторінок, складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (115 найменувань), 3 додатків. Робота містить 1 таблицю та 3 рисунки

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу наукової літератури розкрито суть поняття «здоров'я», «здоров'язбереження», види та складники здоров'я. Підкреслено, що важливість семантичного визначення ключових категорій у контексті проблематики дослідження зумовлена необхідністю визначення й обґрунтування змісту педагогічної системи .

Найпоширенішим є трактування здоров'я згідно зі Статутом ВООЗ: «Стан повного фізичного, духовного й соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних відхилень»

Сучасні дослідники виокремлюють різні види і складники здоров'я: соматичне, фізичне, психологічне, моральне, професійне, соціальне.

2. З'ясовано використання стратегій здоров'язбереження у закладах вищої освіти. Висвітлено актуальність проблеми формування ЗЗ майбутніх фахівців у процесі підготовки в ЗВО з точки зору сучасних бачень педагогічної науки на основі урахування здоров'язбережувального потенціалу наукових знань; проаналізовано міжнародну та українську нормативно-правову базу щодо сприяння здоров'язбереження молоді.

У процесі теоретичного аналізу педагогічної, психологічної, філософської, валеологічної літератури встановлено, що передумовою для здійснення численних педагогічних досліджень у сфері ЗЗ нині слугує імператив виживання, що детермінує перехід соціальних інститутів, зокрема й вищої школи, до розробки та реалізації інноваційної всеохоплюючої стратегії збереження здоров'я, де індивідуальний маршрут здоров'язбереження кожного студента відіграє ключову роль в організації здорової повсякденної життєдіяльності.

Вивчення наукової спадщини вітчизняних і зарубіжних дослідників, котрі конкретизували концептуальні питання проблеми збереження та зміцнення здоров'я студентів, дало змогу визначити детермінанти істотного зниження показників функціонального стану систем організму і фізичної працездатності студентів.

3. Досліджено зміст міжнародних і вітчизняних нормативно-правових документів щодо сприяння здоров'язбереження молоді.

Проаналізовано генезу розвитку та становлення правової бази світової освітньої політики в напрямі збереження та зміцнення здоров'я учнів та студентів. Детальний аналіз міжнародних нормативно-правових документів, договорів засвідчив визнання світовою спільнотою права кожної людини на здоров'я. Міжнародно-правові акти служать виразниками загальнолюдської волі щодо необхідності систематичного ЗЗ. Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення чинників, які шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості. Аналіз українських нормативно-правових документів і підзаконних актів засвідчив, що вони регулюють питання національної освітньої політики щодо формування ЗСЖ молоді й міжнародних договорів, правових та рекомендаційних актів у сфері ЗЗ людини.

4. Проаналізовано та експериментально перевірено форми і методи здоров'язберезувальних стратегій підготовки сучасної молоді у закладах вищої освіти.

З метою цілеспрямованого формування ЗЗ майбутніх фахівців конкретизовано *методи* (спрямовані на формування мотиваційно-ціннісної структури особистості студентів; активізації навчально-пізнавальної діяльності; праксеологічно-діяльнісні; актуалізації самоосвітньої діяльності; контролю за формуванням ІСЗЗ майбутніх фахівців); *форми* організації навчальної діяльності майбутніх бакалаврів (лекції, семінарські, лабораторні, практичні, індивідуальні заняття; колоквиуми, факультативи) та організації навчальних занять (індивідуальна, групова, колективна, фронтальна, парна); засоби (друковані, електронні/мережеві освітні ресурси; мультимедійні;

наочні; аудіовізуальні; демонстраційні; навчальні прилади; тренажери і спортивне обладнання) формування ІСЗЗ майбутніх фахівців.

Слід відмітити, що кількість студентів, для яких властивим є прийняття цінностей здорового способу життя, усвідомлене бажання вносити корективи у сформовані стереотипи поведінки, прагнення набувати досвіду вдосконалення життєдіяльності у перспективі, професійно вмотивоване ставлення до предметів здоров'язбережувального напрямку, значно зросла в експериментальних групах порівняно з вихідним рівнем: відповідно 42,9% і 15,5%. Заслужують на увагу також тенденції щодо зменшення кількості тих студентів в експериментальних групах, для яких притаманна епізодична зацікавленість перевагами здорового способу життя, брак бажання раціоналізувати сформований стиль життєдіяльності, потреба у зовнішньому стимулюванні оздоровчої діяльності: таких до експерименту виявлено 16%, а після – 10,2%.

Проведене дослідження не претендує на вичерпність висвітлення проблеми, тому перспективним буде аналіз сучасної соціальної ситуації в суспільстві та удосконалення традиційних технологій навчання та виховання у підготовці особистості до співіснування з різними системами під впливом інтенсивної дії соціо-біологічних чинників, що посилюють антропогенне навантаження, погіршують психофізичне здоров'я, сприяють профілактиці шкідливих звичок.